

Dopady jednotnej oblasti platieb v eurách – SEPA¹

The Impact of the Single Euro Payments Area (SEPA)

Musa Hussam

Abstrakt

SEPA - Single Euro Payments Area (Jednotná oblasť platieb v eurách) je oblasť, kde spotrebitelia, podniky a ďalšie ekonomické subjekty môžu realizovať a prijímať platby v eurách v rámci Európy podľa rovnakých základných podmienok, práv a povinností bez ohľadu na to, v ktorom členskom štáte sa nachádzajú.

Cieľom projektu SEPA je užšia európska integrácia a vytvorenie konkurenčného európskeho platobného trhu, ktorý môže priniesť vyššiu úroveň služieb, produktov a lacnejšie usku-točňovanie platieb. SEPA umožňuje zákazníkom realizovať bezhotovostné platby v eurách s ktorýmkoľvek účastníkom európskej oblasti pri použití jedného bankového účtu a jedného súboru platobných nástrojov. Všetky bežné platby v eurách sa stávajú „domácimi“ a stráca sa tak rozdiel medzi národnými a cezhraničnými platbami v euro oblasti.

Kľúčové slová: Euro, SEPA, európska integrácia, platobné systémy

1 ÚVOD

Napriek zavedeniu eura ako jednotnej meny v roku 2002, skutočný „domáci“ a vnútorný trh pre bezhotovostné platby v eurozóne zatiaľ nebol dosiahnutý. V súčasnosti existuje niekoľko dobre fungujúcich retailových platobných systémov, väčšinou prispôbených individuálnym podmienkam vlastných národných trhov. Veľkoobjemové platby, procedúry, nástroje a služby ponúkané zákazníkom na úrovni retailových platieb však ešte neboli harmonizované. Riešenie týchto nedostatkov je navrhnuté v kontexte projektu Jednotnej oblasti platieb v eurách (SEPA). Eurosystem v spolupráci s Európskou komisiou definovali všeobecnú víziu pre SEPA zameranú na riadenie rôznych iniciatív bankového sektora a retailových platieb. SEPA je chápaná ako integrovaný platobný trh, na ktorom každý účastník bude schopný uskutočniť akúkoľvek platbu jednoducho, efektívne, bezpečne a za rovnakú cenu ako v rámci jednotlivých domácich (národných) platobných priestorov.

Projekt SEPA je ambíciou, rozmerom a komplexnosťou porovnateľný s prechodom na euro a preto logicky predstavuje ďalší krok k európskej integrácii. Integrácia európskych finančných trhov predstavuje jeden z cieľov základnej politiky Eurosystemu a je kľúčovým faktorom k podpore ďalšieho rozvoja a modernizácie finančného systému. V podstate finančná integrácia je dosiahnutá, ak sú splnené tri podmienky: (1) jednotný trh, (2) rovnaký prístup k trhu pre všetkých účastníkov a (3) rovnaké zaobchádzanie na trhu pre všetkých účastníkov. Pre trh retailových platieb to znamená, že zákazníci budú schopní uskutočniť a prijať bezhotovostnú platbu v rámci celej eurozóny z jedného euro účtu za rovnakých základných podmienok, bez ohľadu na ich umiestnenie. Eurozóna už dosiahla výrazný stupeň finančnej integrácie.

1 Príspevok je súčasťou riešenia projektu VEGA 1/0229/09 Analýza vybraných otázok finančného a bankového trhu vzhľadom na vstup Slovenskej republiky do Hospodárskej a menovej únie.

Projekt vytvorenia SEPA koordinuje a riadi Európska platobná rada (European Payments Council – EPC), ktorá je samoregulačným orgánom európskeho bankového sektora v oblasti služieb platobného styku. Eurosystem v rámci svojej úlohy katalyzátora zmien dôkladne monitoruje vývoj projektu SEPA.

V súčasnosti existujú pre rôznych zúčastnených limitované informácie a odhady na meranie a hodnotenie ekonomických príležitostí a výziev SEPA. ECB sa rôznymi štúdiami pokúša zvýšiť porozumenie možných ekonomických dopadov SEPA pod vplyvom rôznych scenárov a počas rôznych štádií projektu. Ďalej sa štúdia snaží poskytnúť vyvážený obraz očakávaných ekonomických dopadov SEPA na veľké európske bankové inštitúcie. Rôzne štúdie by mali podrobnejšie zodpovedať nasledujúce dôležité otázky:

- Aký je očakávaný celkový ekonomický dopad SEPA na bankové inštitúcie?
- Ako veľmi sa tento dopad pre bankový sektor líši v závislosti od rôznych SEPA scenárov?
- Aké sú možné finančné dopady SEPA pre banky z pohľadu výnosov a nákladov?
- Aké je rozdelenie možných zmien nákladov a výnosov podľa rôznych platobných nástrojov?
- Čo spúšťa tieto zmeny v bankových štruktúrach výnosov a nákladov?

Z krátkodobého hľadiska sa očakáva, že koexistencia SEPA a národných schém pre retailové platby bude pre bankový sektor viesť k zvýšeným nákladom a zníženým výnosom. Z dlhodobého hľadiska, keď budú národné schémy nahradené schémami SEPA, sa očakáva pre banky pokles nákladov z dôvodu automatizácie, novej ekonomickej úspory a úspory zo sortimentu, tak ako aj inovácií (napr. elektronické fakturácie). Taktiež budú ovplyvnené aj výnosy, nakoľko sa zvýši konkurencia. Navyše je možné že dopad na náklady a výnosy bude stanovený podľa zvoleného prístupu bánk. Banky, ktoré sa zaoberajú výhľadom a možnosťami do budúcnosti pre dodatočné služby, ktoré budú automatizovať platobný proces, vytvoria nové obchodné príležitosti. Zmeny, ktoré vyžaduje úvodná fáza SEPA, sú určite významné a zisk môže byť dosiahnutý špeciálne tými inštitúciami, ktoré využívajú nové technológie a poskytujú inovované služby.

2 EKONOMICKÉ DOPADY SEPA

Časom sa predpokladajú dva protichodné efekty - t.j. konkurencia a zlepšená nákladová efektívnosť - determinujúce ekonomické dopady v celom SEPA priestore. V úvodnej etape zavedenia SEPA budú musieť banky ponúkať súbežne „staré“ platobné nástroje, ako aj „nové“ SEPA-platobné nástroje. Toto bude krátkodobo viesť k zvýšeným nákladom hlavne kvôli zavádzaniu nových schém a ich koexistenciou so starými schémami. Počas tejto duálnej fázy sa bude zdať dopad na strane výnosov z celového platobného styku limitovaný, pretože sa neočakáva, že sa v krátkodobom horizonte vyvinie „cezhraničná“ (mimoeurópska) konkurencia. Z dlhodobého hľadiska budú príjmy a náklady bánk ovplyvňované rôznymi spôsobmi. Na jednej strane, aj keď niektoré banky očakávajú nové obchodné príležitosti, príjmy môžu byť znížené práve narastajúcou cezhraničnou konkurenciou, ktorá môže znižovať marže. Na druhej strane, banky oznámili, že môžu vzniknúť podstatné potenciálne úspory nákladov z rozsahu a zo sortimentu a možného úspory z manuálnych spracovaní a procesov. Uskutočnené analýzy potvrdzujú, že zo stredno- až dlhodobého hľadiska SEPA umožní bankám profitovať práve úspor z roz-

sahu a z nových obchodných príležitostí na integrovanom trhu eurozóny. Banky oznamujú, že bude nevyhnutné zrealizovať zmeny vo vnútrobankových systémoch a službách, aby mohli jednak banky, ako aj ich zákazníci zo SEPA profitovať. Predpokladá sa, že náklady spojené so spracovaním platieb sa tiež znížia vďaka úspore z rozsahu a vyššej konkurencii, ktorú prinesú spoločné štandardy a procedúry.

Kvôli rozdielnym interným účtovným smerniciam a politike, niektoré subjekty mali problémy vyčíslit' výnosy spojené s hotovosťou. Z tohto dôvodu, Tabuľka 1 uvádza celkové dopady SEPA vrátane výnosov z hotovostného platobného styku, zatiaľ čo v Tabuľke 2 nie sú tieto výnosy uvedené².

Tab. 1 - Celkové dopady SEPA na priemer. európsku banku vrátane hotovostných výnosov (v %). Zdroj: ECB, 2007

Impact	SEPA coexistence	Ideal SEPA world	e-SEPA
Revenue	-4,4	-7,6	-9,9
Cost	4,8	-1,3	-6,8
Net	-9,2	-6,3	-3,0

Tab. 2 - Celkové dopady SEPA priemernú európsku banku bez hotovostných výnosov (v %). Zdroj: ECB, 2007

Impact	SEPA coexistence	Ideal SEPA world	e-SEPA
Revenue	-3,2	-5,3	-8,4
Cost	4,8	-1,3	-6,8
Net	-8,1	-4,0	-1,5

V konkrétnych číslach banky očakávajú, že ich príjmy klesnú o 3 % až 10 %, podľa toho, aký scenár SEPA sa bral do úvahy. Na druhej strane, banky predpokladajú vyššie počiatočné investície, ktoré povedú v SEPA koexistenčnom scenári k dodatočným nákladom o približne 5 %. Avšak neskôr, keď sa budú užívať plné výhody SEPA harmonizácie a štandardizácie schém a produktov a keď bude migrácia ukončená tieto počiatočné investície sa pravdepodobne vrátia. Odhaduje sa, že zvýšená nákladová efektívnosť môže viesť k úspore nákladov

² Pri získavaní odhadov o možnom vývoji nákladov a výnosov z projektu SEPA sa uvažovalo o štyroch rôznych scenároch. Úlohou bánk bolo odhadnúť vývoj v jednotlivých etapách. Prvý scenár je východiskový, ďalšie na seba nadväzujú.

„Základný“: prvý scenár popisuje základnú situáciu, kde banky zvažujú vplyv externých faktorov, napr. zmeny v technológiách a bezpečnosti. Jedná sa o „štartovací“ scenár, údaje boli porovnávané so situáciou na konci roka 2005 (zmeny sú ešte bez SEPA).

„Koexistencia platobných schém“: druhý scenár odzrkadľuje situáciu, keď sa zavádzajú SEPA schémy a štruktúry. Stále prevládajú pôvodné pravidlá a platobné schémy a existujú súbežne s novými SEPA-schémami a produktmi. Zosúladenie IT platforiem a infraštruktúry sa zatiaľ nedosiahlo.

„Ideálny SEPA svet“: tretí scenár vychádza z prvých dvoch scenárov. Už sa uvažuje o plnom využívaní SEPA schém a produktov. Tiež sa predpokladá súlad IT platforiem a infraštruktúry. Nové SEPA schémy a štruktúry sú plne harmonizované a štandardizované.

„e-SEPA“: štvrtý scenár siaha až „za hranice“ SEPA. Po úspešnom završení predchádzajúcich fáz, tento štvrtý scenár predstavuje platobný svet budúcnosti, ktorý je plne elektronický, bezpapierový a s menším objemom hotovosti (ale nie bezhotovostný).

o 1 % v „ideálnej“ SEPA oblasti, a o 7 % v e-SEPA oblasti. Čistý efekt v porovnaní so základným scenárom, ktorý odzrkadľuje celkové dopady na bankové výnosy a náklady, sa pohybuje od -9% v duálnej fáze do - 1,5 % až - 3 % v dlhodobom e-SEPA scenári.

2.1 Závbery podľa platobných nástrojov

Táto časť prezentuje výsledky ekonomických dopadov SEPA na rôzne kategórie nákladov a výnosov v členení podľa rozdielnych platobných nástrojov. Všetky náklady a výnosy sú indexované a vyjadrené v relatívnych pomeroch k nákladom v základnom scenári. Tabuľka 3 poukazuje na výnosy v rôznych SEPA scenároch. Vo všeobecnosti, mali by sme brať do úvahy, že štartovacie podmienky a charakteristiky platobných zvyklostí sa v Európe líšia, preto aj efekty môžu byť v jednotlivých krajinách rozdielne. Niektoré výsledky z týchto dôvodov musia byť prezentované s ohľadom na špecifické národné charakteristiky.

Výnosy spojené s platbami

Výnosy z hotovostných platieb by nemali byť priamo ovplyvnené vytvorením jednotného priestoru SEPA. Zdá sa, že náklady spojené s používaním hotovosti vyvážia výnosy z nej získané. V rámci SEPA by banky uvítali obmedzenie hotovosti, pretože by sa tým zvýšilo používanie elektronických platobných nástrojov a modelov s lepšími cenami. Očakáva sa, že mix POS platobných nástrojov bude viesť k narastajúcim objemom a výnosom z priamych inkás a platobných kariet.

Banky predpokladajú významný nárast v objeme inkás pri všetkých SEPA scenároch, čo by zväčša kompenzovalo tlak zníženia cien z dôvodu cezhraničnej konkurencie. Nárast v objeme priamych inkás spôsobujú najmä tri faktory. Prvým je otvorenie euro-platobného trhu aj cez hranice. Po druhé, banky by mohli byť schopné rozšíriť svoj podiel na trhu inkás vďaka konsolidácii a koncentrácii trhu, ako aj celkovému nárastu v platobnom styku. Po tretie, používanie inkás pravdepodobne zvýši objem transferov z iných platobných prostriedkov, (napr. šeky).

Tab. 3 - Dopady SEPA na príjmy podľa platobných nástrojov. Zdroj: ECB, 2007

SEPA - dopad výnosov	Základná	SEPA koexistencia (% index)	“Ideálna” SEPA oblasť (%index)	e-SEPA oblasť (% index)
1. Výnosy				
1.1 Poplatky				
1.1.1 Hotovosť	3,3	3,3	3,4	3,9
1.1.2 Inkasá	12,7	12,5	12,5	12,3
1.1.3 Úhrady	19,3	19,0	17,3	15,0
1.1.4 Platobné karty	27,7	25,6	26,0	25,7
1.1.5 Šeky	3,1	3,0	2,8	2,2
1.1.6 Prioritné platby	1,5	1,5	1,3	1,1
1.1.7 Dodatočné služby	2,1	2,2	2,2	2,5
1.2 Pohyby a datované hodnoty	10,8	10,2	9,5	9,1
1.3 Spracovanie špeciálnych prípadov	7,1	7,1	7,1	7,1
2. Distribúcia a starostlivosť	14,6	14,5	14,5	14,6
3. Bilancia príjmov	57,9	54,1	51,2	50,6
Celkové príjmy	159,8	152,7	147,7	144,1
Celkové príjmy (% zmena)		-4,4	-7,6	-9,9

V koexistenčnom scenári by mali zostať príjmy z úhrad nezmenené. Tak ako inkasá, aj úhrady by mali čiastočne benefitovať z objemu transferov z iných platobných nástrojov. Avšak, tento pozitívny dôsledok sa pravdepodobne bude vyrovnávať tlakom znižovania cien v dôsledku zvýšenej konkurencie. Skôr sa očakáva efekt z dlhodobého hľadiska.

V oblasti *platobných kariet* by celkový dopad nemal byť podstatný. Banky vyjadrili v rámci SEPA svoj silný záujem vyzvať zákazníkov k zmene ich platobných návykov a prejsť na menej nákladné a viac efektívne platobné nástroje. Príjmy zo *šekových platieb* by mali byť mierne znížené len v krátkodobom horizonte. Banky očakávajú významné zníženia v províziách a poplatkoch v ideálnom SEPA scenári a e-SEPA scenári. Predpokladá sa, že na niektorých trhoch sa na dlhé obdobie vyradia šekové platby. Špecifiká krajín a trhov, dodatočné príjmy a nové obchodné príležitosti sa po úplnom zavedení SEPA očakávajú od dodatočných služieb/služieb s pridanou hodnotou (napr. e-fakturácia, e-platby, e-podpis, reporting a referencie). Niektorí zástupcovia bánk naznačili, že rozsah a aplikácia dodatočných služieb/služieb s pridanou hodnotou má tendenciu byť momentálne podhodnotená a nie úplne reflektovaná v reportovaných údajoch³. Ako sme už naznačili, je možné, že zostatkové bilančné výnosy sa budú znižovať v súvislosti

3 Európsky bankový sektor, reprezentovaný EPC (European Payments Council – Európska platobná rada) - vytvoril všeobecne použiteľné SEPA platobné schémy a štandardy ako stavebné kamene pre realizáciu SEPA. Ako legislatívne východisko pre jednotné procesy a pravidlá v celej zóne SEPA bola vydaná tzv. Payment Services Directive (PSD – direktíva o platobných službách), ktorá mala byť transponovaná do jednotlivých národných zákonov štátov zóny SEPA k 1.11.2009 (V SR Zákon o platobných službách č. 492/2009 platný od 1.12.2009 a v ČR zákony č. 284/2009 a 285/2009).

so zvyšovaním cezhraničnej konkurencie. Jedným z kľúčových dôvodov, ktorý bol v rámci individuálnych konzultácií spomínaný je, že spotrebiteľia sú pripravení osvojiť si aktívny hotovostný manažment. Spoločnosti a súkromné osoby budú schopní oveľa jednoduchšie transferovať/premiešťovať peňažné prostriedky na „zahraničné“ účty (mimo krajiny) s vyššou úrokovou sadzbou. Očakáva sa, že tento trend bude v blízkej budúcnosti pokračovať, keďže spotrebiteľia budú mať lepší prístup k internetu, a napríklad budú viac používať elektronické bankovníctvo. Navyše, jednoduchší a aktívnejší hotovostný manažment realizovaný zákazníkmi by tiež mohol viesť k tomu, že bilančné príjmy budú nestáť a preto môžu byť investované iba na kratšie obdobie.

Náklady spojené s platbami

Tabuľka 4 predstavuje údaje o nákladoch pre rôzne SEPA scenáre. Banky očakávajú významný nárast na strane nákladov počas SEPA koexistenčného obdobia. Avšak zo stredno- a dlhodobého hľadiska by mali banky mali z týchto počiatočných investícií profitovať, vzhľadom na zvyšovanie úspor z rozsahu a sortimentu a úspor nákladov.

Tab. 4 - Dopady SEPA na náklady podľa platobných nástrojov. Zdroj: ECB, 2007

SEPA dopad nákladov	Základná	SEPA koexistencia (% index)	“Dokonalá” SEPA oblasť (%index)	E-SEPA oblasť (% index)
1. Transakcie a spracovanie				
1.1 hotovosť	14,7	15,0	14,6	14,0
1.2 inkasá	5,4	5,8	5,5	4,6
1.3 úhrady	11,3	12,1	10,8	9,6
1.4 platobné karty	12,9	13,1	13,3	13,3
1.5 platby šekom	5,8	5,8	4,7	4,1
1.6 prioritné platby	0,4	0,4	0,4	0,3
1.7 dodatočné služby (s pridanou hodnotou)	1,8	1,9	1,9	2,0
2. Distribúcia a obsluha	20,2	21,6	20,2	18,5
3. IT systémy a rozvoj	10,4	12,0	10,7	10,5
4. Réžia	17,1	17,0	16,7	16,2
Celkové náklady	100,0	104,8	98,7	93,2
Celkové náklady (% zmena)		4,8	-1,3	-6,8

Z krátkodobého hľadiska, dodatočné náklady na inkasá by sa mali zvyšovať tromi spôsobmi. Po prvé, na riadenie očakávaného zvýšenia objemu inkás bude nevyhnutná značná regulácia. Po druhé, so SEPA inkasami sú spojené značné administratívne a trhové náklady⁴. Po tretie, banky očakávajú počiatočný nárast v nákladoch spojených s manažmentom podvodov a najmä čisté straty podvodov v súvislosti s týmto platobným nástrojom. Avšak v prostredí „ideálnej“

⁴ Dosiachnutie dôležitého míľnika v rámci SEPA projektu: spustenie inkasnej schémy - 2. november 2009 (predtým žiadna cezhraničná schéma pre inkasá!)

SEPA a e-SEPA prostredím sa tieto dodatočné administratívne náklady spojené so SEPA inkasami pravdepodobne znížia. Banky taktiež očakávajú zisky z efektívnosti v spracovávaní platieb, keďže užívatelia služieb budú viac využívať spojenia „na diaľku“. Ďalšie významné úspory nákladov môžu vzniknúť zredukovaním procesov náročných na pracovnú silu.

Dôsledky SEPA na náklady z úhrad sa zdajú byť podobné ako pri inkasách. Pri koexistencii súčasných a SEPA- platobných nástrojov sa predpokladá podstatný nárast distribučných a produkčných nákladov. Avšak tieto dodatočné náklady by mali byť v bankách do značnej miery kompenzované očakávaným nárastom efektívnosti vďaka využívaniu spojení na „diaľku“ a významnej redukcii procesov náročných na prácu.

Napriek tomu, že banky neuvádzali celkový dopad na *karaty*, niektoré banky zdôraznili zvýšenie nákladov spojených s vydávaním nových SEPA-kariet. Vydávanie nových kariet pre SEPA sa nemusí zhodovať s cyklom prirodzeného nahrádzania kariet⁵. Podstatné úspory distribučných a produkčných nákladov môžu vzniknúť na niektorých trhoch redukciami alebo zastavením platieb šekmi. S ohľadom na distribučné náklady banky upozorňujú na očakávané mierne zvýšenie marketingových a komunikačných nákladov počas koexistenčného obdobia. Tieto dodatočné náklady budú spojené s informovaním a vzdelávaním klientov bánk o nových platobných nástrojoch a pravidlách. Avšak z dlhodobého hľadiska sa tieto náklady budú znižovať. Treba tiež uviesť, že banky budú v koexistenčnom období vystavené zvýšeným nákladom na IT systémy a rozvoj spojený so SEPA. Bude nevyhnutná jednorazová rozsiahla investícia na zavedenie SEPA platobných schém paralelne s existujúcimi schémami. Tieto náklady by sa mohli rozložiť do niekoľkých rokov. V dlhodobom horizonte sa v „ideálnom“ SEPA prostredí a e-SEPA prostredí očakáva, že tieto modernizačné investície umožnia bankám dosiahnuť nižšiu úroveň nákladov vďaka zvýšenej efektívnosti nákladov a ziskov z produktivity.

2.2 Finančné dopady Smernice o platobných službách

Európska centrálna banka a Európska komisia považujú prijatie Smernice o platobných službách (PSD) Európskym parlamentom za rozhodujúci krok k realizácii SEPA⁶. Smernica bude významne napomáhať pri implementácii SEPA nástrojov v bankovom sektore, rovnako pri ich osvojení konečnými užívateľmi, pri harmonizácii právnych rámcov. Tým sa vytvoria základy pre jednotný „domáci“ euro platobný trh. Smernica bude zavedením primeranej štruktúry pre nových účastníkov na retailovom platobnom trhu zabezpečovať ochranu spotrebiteľov a podporovať konkurenciu a inováciu. Mal by sa tak podporiť technologický pokrok a realizácia nových produktových možností (napr. e-fakturácia), ktoré môžu priniesť značné výhody celej ekonomike.

Niektoré banky potvrdili, že SEPA aj PSD sú obidve vytvorené na ich silný podnet a navzájom sa prekrývajú. Avšak pôsobnosť a dopady Smernice presahuje SEPA, napr. kvôli produktom,

⁵ Pozitívny vývoj v oblasti EMV migrácie: za prvý polrok 2009 „EMV compliance - čipové zabezpečenie + pin“: 72% kariet (3. kvartál 2008: 62%), 77% POS terminály (3. kvartál 2008: 68%), 93% ATM bankomaty (3. kvartál 2008: 83%)

⁶ V januári 2008 viac ako 4300 bánk z 31 krajín, čo reprezentuje približne 95% objemu platieb v Európe, vykonal historický krok k odštartovaniu SEPA spustením SEPA Credit Transfer Scheme (SCT – schéma pre SEPA hladké platby) pre Euro platby. SCT je prvým základným SEPA výstupom EPC. Všeobecným dátumom pre štart schém SEPA Direct Debit (SEPA inkaso) bol rok 2009 - revízia nariadenia č. 2560/2001 o cezhraničnom platobnom styku – Regulation (EC) No 924/2009 of the European Parliament and the Council – V SR bol tento termín posunutý na november 2010. Integrácia v oblasti platobných kariet (SEPA Cards Framework – SEPA rámec pre karty) postupuje úspešne.

hráčom, menám, kurzom. Celkovo banky zdieľajú názor, že Smernica PSD zavádza pravidlá s nejasnými dôsledkami na platobné styk a ich finančné výsledky. Banky uznávajú, že hlavné efekty Smernice PSD spočívajú v rozšírení informačných povinností, skrátení doby transakcií, regulácii zodpovednosti pre poskytovateľov platobných služieb, sprísnení procesov stornovania transakcií. Avšak správne odhady možných ekonomických dopadov Smernice PSD sú podľa bánk zatiaľ predčasné.

3 DOPADY SEPA NA ÚČASTNÍKOV PLATOBNÉHO STYKU

Projekt SEPA sa výrazne dotkne všetkých účastníkov platobného styku a prinesie so sebou nové príležitosti a výzvy. SEPA zvýši konkurenciu, keďže vďaka nej sa z eurozóny stane integrovaný trh, v rámci ktorého môžu poskytovatelia ponúkať služby zákazníkom z celej eurozóny. Väčší výber poskytovateľov služieb a úspory z rozsahu znamenajú, že zákazníci budú mať k dispozícii širšiu ponuku konkurenčných platobných riešení.

3.1 Spotrebiteľia

Spotrebiteľia už budú potrebovať len jeden bankový účet. Z tohto účtu môžu realizovať úhrady a inkasá v eurách kdekoľvek v eurozóne rovnako jednoducho, ako v prípade domácich platieb. Budú tak môcť napríklad *platiť nájomné svojich detí študujúcich v zahraničí, zaplatiť si za ubytovanie na dovolenke alebo za služby poskytované európskymi firmami, napríklad za mobilné služby, poistenie, energiu atď. Ľudia, ktorí bývajú, pracujú alebo študujú v cudzine, už nebudú musieť mať otvorený účet doma aj v zahraničí.* Platobné karty sa budú dať používať efektívnejšie, pretože spotrebiteľia budú môcť na všetky platby v eurách používať jednu kartu. Zníži sa tak potreba nosiť pri sebe hotovosť.

Spotrebiteľia budú môcť využívať inovatívne služby kdekoľvek v eurozóne. Dlhodobým cieľom bankového sektora je dosiahnuť, aby sa platobné nástroje SEPA používali iba v elektronickej podobe. Platby sa potom budú dať jednoducho kombinovať so službami s pridanou hodnotou, t.j. službami, ktorých účelom je zjednodušiť spotrebiteľom a podnikom proces realizácie platieb pred a po ich zúčtovaní. Patrí sem elektronická fakturácia, zadávanie platobných príkazov cez mobilný telefón alebo internet, elektronické letenky, kreditné avíza alebo elektronické priradovanie faktúr k platbám.

3.2 Podniky

Všetky finančné transakcie v eurách bude možné realizovať centrálné z jedného bankového účtu. Spracovanie platieb bude jednoduchšie, pretože všetky prichádzajúce a odchádzajúce platby budú mať rovnaký formát. Tým, že bude možné platby i likviditu riadiť z jedného miesta, ušetria podniky podnikajúce v celej eurozóne nielen náklady, ale aj čas. Služby s pridanou hodnotou, napríklad elektronická fakturácia a elektronické priradovanie faktúr k platbám, umožnia podnikom optimálnejšie spracovanie platieb. Zrovnoprávnenie domácich a zahraničných platieb a inkás – všetky platby v tomto priestore prídu k príjemcovi v termíne „D+1“. Firmy nemusia držať účty vo viacerých krajinách kvôli úspore za drahé medzinárodné transakcie, môžu všetky obsluhovať za „domácu cenu“ cenu z jedného účtu v jednej krajine. po prechode na štandard ISO 20022 ah na úrovni komunikácie medzi bankou a klientom môže firma

v prípade potreby oveľa jednoduchšie zmeniť banku, čo znamená ďalšie posilnenie trhových mechanizmov.

3.3 Banky

Banky budú môcť rozšíriť svoju obchodnú činnosť a súťažiť na úrovni eurozóny, keďže v rámci SEPA budú môcť všetky banky poskytovať svoje služby klientom v celej eurozóne. Banky môžu svoju činnosť rozvinúť aj tak, že budú klientom okrem produktov SEPA poskytovať aj služby s pridanou hodnotou. Dôsledkom zavedenia SEPA bude posilnenie európskej integrácie a zvýšenie efektívnosti trhu. Zosúladením podmienok realizácie platieb zavedie SEPA jednotný súbor pravidiel a zabezpečí rovnaký a otvorený prístup, dostupnosť, transparentnosť a interoperabilitu, čím podporí konkurenciu. Európsky bankový sektor, reprezentovaný EPC (European Payment Council- európska platobná rada) – vytvoril všeobecne použiteľné SEPA platobné schémy a štandardy – stavebné kamene pre realizáciu SEPA.

4 ZÁVER

Projekt SEPA predstavuje veľký krok k európskej integrácii. Všetky euro platby v eurozóne budú považované už za domáce platby a rozdiely medzi tuzemskými a zahraničnými platbami úplne vymiznú. SEPA prinesie významné ekonomické prínosy a príležitosti, keďže podporí konkurenciu a inováciu a zlepší podmienky pre zákazníkov. Avšak bude potrebné značné úsilie na zjednotenie národných zvyklostí bankového sektora a na zmenu návykov ekonomických aktérov vo všetkých krajinách eurozóny.

V súčasnosti sú k dispozícii iba limitované poznatky a informácie na vyčíslenie a zhodnotenie ekonomických prínosov a možností SEPA pre rôznych účastníkov. Na základe rôznych štúdií boli potvrdené závery, že celkové dôsledky pre bankový sektor sa líšia v závislosti od jednotlivých SEPA scenárov. SEPA v každom prípade zvýši konkurenciu v bankovom sektore, nakoľko sa odstránia bariéry, ktoré predtým chránili národné trhy. Projekt SEPA zároveň zaručí úsporu nákladov v spracovaní platieb a vytvorí podnikateľské príležitosti. Z krátkodobého hľadiska, napr. počas koexistencie „starých“ a SEPA-schém, sa očakáva, že vytvorenie SEPA bude spojené s počiatočnými investičnými nákladmi a relatívne limitovaným dopadom na strane príjmov. Z dlhodobého hľadiska, keď budú národné schémy plne nahradené SEPA-schémami, náklady bánk by mali klesať z dôvodu úspor z rozsahu a a úspor zo sortimentu a inovácií, napr. elektronická fakturácia. Príjmová stránka bude ovplyvnená cezhraničnou konkurenciou a novými účastníkmi trhu.

Dopad na náklady a príjmy bude ovplyvnený prístupom jednotlivých bánk. Nové a inovatívne produkty, nové trhy a nové vzťahy by mohli priniesť nové zdroje príjmov pre banky. Banky ktoré budú hľadiť vpred, budú sa správať prezieravo a rozhodnú sa pre doplnkové služby s automatizovanými platobnými procesmi, si vytvoria nové obchodné príležitosti. Zmeny, ktoré si vyžaduje úvodná fáza SEPA, sú podstatné a výhody z nich môžu čerpať hlavne tie inštitúcie, ktoré si zvolia technologický rozvoj a budú poskytovať inovatívne služby. Pozitívny prístup k inováciám zvýši benefity SEPA pre príslušné záujmové skupiny. Kľúčovým faktorom pre tento rozvoj je otvorená a férová paneurópska konkurencia.

Použitá literatúra

1. DVOŘÁK, P. *Bankovníctví pro bankéře a klienty*. Praha: Linde, 2005. ISBN 80-7201-515-X.
2. EURÓPSKA CENTRÁLNA BANKA, EUROSYSTÉM, EURÓPSKY SYSTÉM CENTRÁLNYCH BÁNK [online]. Frankfurt nad Mohanom (Nemecko): CB, 2006. ISBN 92-9181-9476. <<http://www.ecb.int/pub/pdf/infobr/ecbbr2006sk.pdf>>.
3. EUROPEAN CENTRAL BANK(7), „Joint statement by the European Central Bank and the European Commission welcoming the European Parliaments adoption of the Payment Services Directive“, press release dated 24 April.
4. HARTSINK, G. *Roadmap for the Single Euro Payments Area. The challenges for end users*. ECB SEPA meeting for end users. Frankfurt, Germany, April 2005.
5. MUSA, H., MUSOVÁ, Z. SEPA – budúcnosť na trhu finančných služieb. In: *Finančný manažér*, 2005, roč. VI, č. 3. ISSN 1335-5813.
6. MUSA, H., MUSOVÁ, Z. *Platobný styk (vybrané kapitoly)*. Banská Bystrica: EF UMB, 2006. ISBN 80-8083-299-4.
7. MUSA, H., MUSOVÁ, Z. SEPA – Future in the financial services market. In *Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie 4th Chorzow Conference of Banking and Finance*. Chorzow, Poland, 2007. ISBN 978-83-7205-250-6.
8. MUSA, H., Jednotná oblasť platieb a euro. In *Acta Aerarii Publici*. Vedecký časopis Ekonomickej fakulty UMB. - Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, Ekonomická fakulta, 2007, roč. 4, č. 2. ISSN 1336-8818.
9. Národná banka Slovenska 1993 – 2002, apríl 2003. Bratislava: NBS, apríl 2003. ISBN 80-8043-053-5.
10. www.etrend.sk
11. www.ecb.int
12. www.nbs.sk
13. www.europeanpaymentscouncil.org

Abstract

The Single Euro Payments Area or SEPA is the area where citizens, companies and other economic actors are able to make and receive payments in euro, within Europe, whether between or within national boundaries under the same basic conditions, rights and obligations, regardless of their location.

The objective of the SEPA is to establish a pan-european market for safe, efficient processing and settlement of all euro payments, irrespective of whether the originator and beneficiary are from the same EU country, which is able to bring high service level, products and cheaper performance of payment. SEPA will enable customers to make cashless euro payments to anyone located anywhere in the euro area using only a single bank account and a single set of payment Instruments. An euro-area in which all payments are domestic, where the current differentiation between national and cross-border payments no longer exists.

Key words: Euro, SEPA, European integration, payment systems

Kontaktné údaje:

Ing. Hussam Musa, PhD.

Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Ekonomická fakulta

Tajovského 10, 975 90 Banská Bystrica

00421 48 446 6311

e-mail: hussam.musa@umb.sk